

Нечіпор С.В., Шопіна Т.П., Тільна Ю.П.

ОСОБЛИВОСТІ КРОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИТОЇ СОРОЧКИ У РІЗНИХ РЕГІОНАХ КРАЇНИ

Війна в Україні свідчить про те, що український народ ледь не втратив своєї індивідуальності через розповсюдження в нашій країні культур іноземних держав, особливо Росії. Багато одягу в українських магазинах та ідеї, закладені в основі колекцій вбрання, далекі від нашої культури. Тому збереження національних традицій та культурних надбань – важлива основа для побудови майбутнього України. Одяг в такому випадку стає начебто візитівкою, яка демонструє всьому світові приналежність до того чи іншого народу.

Елементом українського національного костюму є жіноча традиційна вишита сорочка. Вона мала усталений крій, який незмінно зберігався багато століть поспіль.

Величина деталей крою залежала від ширини лляного або конопляного домотканого полотна для зручності виготовлення. Вишиванка в сучасному розумінні з'явилась набагато пізніше і так називають тепер вишиті блузи, сорочки, спідниці з рослинним та геометричним орнаментом, нанесеним на тканину вручну або за допомогою вишивальної машини.

Натомість старовинні сорочки мали оздоблення спочатку лише геометричним орнаментом і були тунікоподібними; з плечовими вставками (уставками); з суцільнокроєним рукавом; інколи – на кокетці. Для зручності використання сорочки в нижній ділянці пройми до рукавів додавали ластовицю, яка надавала більшої свободи руху.

Ще одним варіантом давнього крою можна вважати сорочку з бочками з суцільнокроєною або окремою ластовицею. Крій виробу був дуже раціональний і економний. Він простий і дає можливість зробити аналогічний сучасний виріб.

Жінки запросто зможуть декорувати сорочку вишивкою, а ось зі з'єднанням деталей можуть виникнути труднощі. Раніше сорочки виготовляли вручну за допомогою звичайної голки. Роздивляючись музейні експонати, розумієш, якою майстерністю володіли майже усі українські жінки, які могли так досконало з'єднати деталі крою.

Сорочки використовувались багато років та передавались у спадок для дітей та внуків. Отже, вони були довговічними не тільки завдяки міцності полотна, але й завдяки якості строчок та швів, стійкості фарбування ниток для вишивки. Сорочки добре відновлювали свій зовнішній вигляд після прання.

Зараз ми маємо велику кількість швейної техніки для пришвидшення процесу виготовлення виробів. Наприклад, з'явилися швейно-вишивальні машини з можливістю вишивати орнамент, такі машини мають оздоблювальні строчки і за допомогою спеціальної голки для мережки можна виготовити досить схожі на ручну вишивку оздоблювальні шви. Візерунки та елементи вишивки програмуються та використовується автоматична зміна кольору нитки. Деякі шви достатньо легко замінити на машинні, інші – досить складно.

Майстер народного одягу може виготовити виріб тільки ручної роботи і це дуже коштовна робота, бо займає багато часу і потребує терпіння. В масовому виробництві такий підхід буде недоречним, тому не обійтись без сучасної техніки і новітніх технологій. І дуже важливо сумістити культурні надбання з тенденціями сучасності.

Дослідження крою одягу різних регіонів України засвідчили, що загалом він подібний, але має певні особливості. Так, у центральній Київщині сорочка була з суцільним рукавом або з плічками та зібраними біля них рукавами, пришитими до деталі переду та спинки. Сорочка мала комір-стійку або відкладний комір. Вишивка виконувалася червоними та синіми, а згодом і чорними нитками. Орнамент геометричний і рослинний, довжина виробу була до коліна чи довшою. На лівобережжі Черкащини та Київщини рукави стають пишнішими, зі вставками, або суцільновикроєні. Ширина деталі рукава – до півтори ширини переду. Така величина дозволяла робити зборки, що дуже прикрашало виріб. В Західному Закарпатті сорочку прикрашали квадратною вставкою біля горловини, зітканою з червоних ниток.

На Сході Закарпаття сорочку виготовляли зі вставками і різнокольоровою вишивкою в техніці «гладь». Львівським сорочкам властива багата вишивка на рукавах. В Чернігівській області широкі рукава сорочок робили зі зборкою по манжетах, оздоблювали червоно-чорною вишивкою. Полтавські сорочки вишивали

білим по білому, а рукава були зібрані по верху і низу. На Поділлі сорочка була з рукавами типу «реглан», коміри відкладні широкі або стійка.

У Харківській області рукава сорочок були з прямокутними вставками і багатством вишивки, вузьким коміром-стійкою. Відмінністю сорочок Дніпровського регіону був прямокутний виріз горловини, а на Донеччині сорочки шили з кокеткою, оздоблювали мережкою та червоно-чорною вишивкою. Полісся та Волинь відрізняються сорочками з широким відкладним коміром, передня та задня деталі, найчастіше, були з широких полотен тканини, а рукави були зі вставками. Вироби прикрашалися вишивкою червоного кольору.

Таким чином, на підставі аналізу особливостей крою, ми можемо зробити висновок, що українські традиційні жіночі сорочки мають відмінності в крої та оздобленні, але в них також є дуже багато спільних деталей, елементів як у крої так і у вишивці. Такий спільний стиль свідчить про єдине спрямування народного одягу та єдність багатьох регіонів, що необхідно зберегти на майбутнє.

Сучасна техніка дає варіанти більш швидкого виготовлення виробів, а український народ має ще одну можливість зберегти частину традиційної культури, як засобу самоідентифікації в світовому просторі.